

Ще одна користь від переселенців від працевлаштуванні переселенців в туристичній галузі, це відновлення міст їх перебування. Так, спочатку стрес, переживання, плач, новин з фронтів, потім «гості» самі пропонують, чи можна чимось допомогти. Через деякий час вже разом ходять плести сітки, фарбувати лавки, прибирати громадські будинки, в яких громада облаштовувала місця для переселенців. Та й об'єкти туризму потребують догляду: упорядкування території, висадка квітів, інша господарська робота.

Отже, війна пройде, і внутрішній туризм в Україні набуде стрімкого розвитку. Ми вже бачимо нові тенденції відпочинку в Україні, яким віддаватимуть перевагу наші громадяни після війни. Зросте потреба у рекреаційному туризмі, інтересу до традицій, поїздок до рідних знайомих країв. Незабаром підтягнуться і закордонні туристи, туристична галузь повинна вже зараз думати про вивчення мови, адаптацію свої сайтів для іноземних відвідувачів, робити переклад англійською та іншими мовами. Довоєнне гасло українського туризму – #МандруйУкраїною – залишиться.

Список літератури:

1. Іваненко В.С., Курепін В. М. Місцеві органи влади в умовах воєнного стану: повноваження та співпраця військових адміністрацій з органами місцевого самоврядування // Правові засади організації та здійснення публічної влади : V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Хмельницький, 17 червня 2022 р. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 148-150. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11869>.

2. Курепін В. М. Розвиток сфери туризму на Миколаївщині під час воєнного стану // Стратегічні перспективи туристичної та готельно-ресторанної індустрії в Україні : тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Умань, 30 жовтня 2023 р.). Умань : ВПЦ «Візаві», 2023. С. 181-185. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16084>.

3. Іваненко В. С. Перспективи розвитку сільського зеленого туризму на Миколаївщині // Academician Leo Berg – 140 years: Collection of Scientific Articles Bendery, March 12, 2021 – Bendery. Moldova : Eco-TIRAS International Association of River Keepers, 2021. С. 110-115. URL: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8863>.

УДК 338.640

Бородін Є.С.,
здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
спеціальності «Туризм»
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

ПРОБЛЕМИ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Російсько-українська війна негативно позначилася на українській економіці, особливо постраждала туристична галузь [1], яка нещодавно почала

відновлюватися після пандемії, викликаної COVID-19 [2]. Істотні проблеми виникли у ресторанній індустрії [3]. До таких проблем, зокрема, відносяться наступні.

1. Зменшення потоку туристів. Через воєнний конфлікт, особисту небезпеку і політичну напруженість кількість туристів, які відвідують Україну, значно скоротилася. Це призводить до зменшення доходів ресторанів, які залежать від іноземних відвідувачів.

2. Збільшення цін продуктів. Через проблеми з постачанням продуктів, порушенням логістичних ланцюгів та погіршення торговельних зв'язків, багато українських ресторанів стикаються зі збільшенням цін на товари та інгредієнти. Це може спричинити зменшення маржі прибутку та погіршення фінансового стану закладу.

3. Зменшення інвестицій та розвиток. В умовах військового конфлікту інвестори стають обережнішими і неохоче вкладають кошти в українські ресторани проекти. В результаті це ускладнює розвиток галузі та негативно впливає на створення нових робочих місць.

4. Негативний вплив на імідж країни. Військові дії на території України та відповідне підвищення ризиків ведення бізнесу відлякує іноземних туристів та інвесторів, що негативно позначається на діловому іміджі країни та призводить до зменшення прибутку українських ресторанів.

5. Необхідність вживання додаткових заходів щодо забезпечення безпеки. В умовах військового конфлікту ресторанам необхідно приділяти більше уваги питанням безпеки як для відвідувачів, так і для персоналу. Це може вимагати додаткових витрат та посиленого контролю за безпекою.

6. Нестача персоналу. Частина населення України залишила країну, переїхавши за кордон.

7. Проблеми з електропостачанням. Внаслідок обстрілів з боку Росії пошкоджено або зруйновано значну частину енергоструктури України, у зв'язку з чим спостерігаються перебої електропостачання та аварійні відключення. Купівля та використання генераторів веде до додаткового зростання витрат, і, відповідно, до зростання цін на продукцію ресторанної індустрії.

Крім того, загальна нестабільність у країні, викликана війною, може вплинути на попит на послуги ресторанів, оскільки люди можуть бути схильні економити на походах до ресторанів через невизначеність у майбутньому.

Незважаючи на низку перерахованих вище проблем, багато українських ресторанів продовжили свою діяльність і адаптувалися до нових умов, розвиваючи власне виробництво продуктів та співпрацюючи з локальними постачальниками. Також важливо звернути увагу на маркетингові та рекламні кампанії, щоб допомогти ресторанам привернути увагу потенційних клієнтів та утримати існуючих. Деякі ресторани також активно використовують соціальні мережі та онлайн-платформи для просування своїх послуг та залучення нової аудиторії.

Одним із основних напрямків розвитку ресторанних закладів стало посилення патріотичного спрямування діяльності. Багато ресторанів почали

активно підтримувати національні традиції та культуру, пропонуючи відвідувачам страви з українських інгредієнтів, прикрашені національними символами. Це допомогло їм залучити нову аудиторію та зміцнити імідж національного бренду.

Іншим важливим напрямом став розвиток екологічно чистих продуктів та турбота про здоровий спосіб життя. Ресторани все частіше почали використовувати органічні продукти від місцевих виробників та впроваджувати здорові меню для своїх відвідувачів. Це дозволило їм привернути увагу поціновувачів здорового харчування та підвищити конкурентоспроможність на ринку.

Також істотним спрямуванням стало застосування інформаційних технологій у сфері обслуговування. Багато ресторанів впровадили сучасні системи онлайн-бронювання столиків, мобільних додатків для замовлення їжі та зворотного зв'язку з відвідувачами. Це поліпшило якість обслуговування і підвищило задоволеність клієнтів.

Таким чином, українські ресторани продовжують свою діяльність в умовах російсько-української війни, долаючи труднощі та знаходячи нові способи розвитку та залучення клієнтів.

Список літератури:

1. Погуда Н.В., Стрижак О.О. Туризм 2022 року: аналіз та перспективи розвитку // *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Серія: Економіка і управління. 2023. Т. 34 (73). № 1. С. 23-32. URL: https://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/34_73_1/6.pdf
2. Стрижак О.О. Діяльність туристичного сектору в умовах пандемії COVID-19. *Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні*: матер. IV наук.-практ. конф.: тези допов. – Вінниця, ВНТУ, 2021 URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27905>
3. Olena Stryzhak, Nataliia Pohuda. Restaurant brand management in wartime. *Economics of Development*. 2023. 22(3). 21-31 pp. URL: <https://doi.org/10.57111/econ/3.2023.21>

УДК 338.48

Марцинюк К.І.,
здобувачка вищої освіти
Миколаївський національний аграрний університет

ТУРИСТИЧНІ ПОДОРОЖІ: НЕСПРИЯТЛИВИ ФАКТОРИ, ЗАХИСТ

З цілою низкою проблем можуть зіткнутися туристи під час туристичного туру чи поїздки. Які би вони не були, вони можуть вплинути на настрій та враження від поїздки, зіпсувати відпочинок або оздоровлення. Обставини при збігу деяких обставин можуть призвести до негативних наслідків для здоров'я відпочиваючих [1, с. 147].